

Martiny Buchlové

Metody imaginace v egyptském filmu

Současná arabská / egyptská filmová tvorba si získává stále více příznivců z řad laické veřejnosti i odborných kruhů. Koprodukční snímky, na jejichž vzniku se podílejí filmoví tvůrci z řady arabských zemí (např. z Egypta, Sýrie, Dubaje aj.), představují cestu, jak uspět v silné mezinárodní konkurenci a přitom si zachovat specifické rysy národní kultury. Výjimečné postavení zaujímají v této oblasti filmové adaptace literárních děl. Egyptští autoři patří k těm tvůrcům, jejichž literární texty získávají nejčastěji filmovou podobu.

Martina Buchlová se ve své diplomové práci, již nazvala *Metody imaginace v egyptském filmu*, zabývá rozbořem filmové adaptace románu *Bajna 'l-qasrajn* od *Nagība Mahfūze*, přičemž využívá naratologických, filmově-teoretických a neformalistických metod. V úvodní kapitole se autorka věnuje kontextu vzniku stejnojmenného filmu. Snímek natočil v roce 1964 egyptský režisér *Hasan al-Imām*, který se zaměřoval na populární střední proud a v jeho rámci na muzikálová melodramata. Film *Bajna 'l-qasrajn* vychází z tohoto uměleckého směřování, rysy politického a historického snímku se v něm prolínají s melodramatickými prvky. Součástí úvodní kapitoly je charakteristika románového děje.

V kapitole *Adaptace narativních prvků* diplomantka rozebírá chronologickou naraci, již se vyznačuje film i jeho literární předloha. Film do určité míry připomíná schéma podvojně hollywoodské narace spočívající v kauzálně motivovaném řetězci příčin a následků, v jehož centru stojí zpravidla hlavní hrdina motivovaný touhou dosáhnout určitého cíle. Uvedená tabulka ukazuje, že ze 45 klíčových bodů hlavního dějového řetězce románu zachovává film polovinu, čtvrtinu vypouští, popř. nahrazuje různými body a čtvrtinu upravuje jiným způsobem. Po části věnované pozměněným klíčovým bodům ve filmu následují dvě části – jedna se zabývá přidáváním filmových scén a druhá převodem dialogů do egyptské hovorové arabštiny.

Další kapitola je věnována adaptaci nenarativních prvků. Zatímco čas i místo děje jsou v románu pevně vymezeny, filmová imaginace zahrnuje jen ty události, které mají dějovou hodnotu, a klidová období vynechává. Podstatnou část této kapitoly tvoří charakteristika postav, které jsou analyzovány podle toho, jak se vyskytují v románu i ve filmu, jak se od sebe liší, a jakými prostředky jsou tyto odlišnosti zachyceny. V tomto ohledu přináší autorka zajímavá srovnání výskytu postav, např. *as-Sajjida Ahmada 'Abd al-Gawwāda* a *Amīny*. S *Ahmadem 'Abd al-Gawwādem* se divák setkává již v první scéně filmu, která potvrzuje jeho postavení filmového protagonisty. První kapitola románu patří *Amīně* rekapitulující své manželství a dosavadní život. Ve filmu tak *Ahmad 'Abd al-Gawwād* nahradil *Amīnu* na pozici klíčové postavy, a tím se stal nepřímým vypravěčem příběhu. Dalšími hodnocenými postavami jsou *Jāsīn*, *Fahmī*, *Chadīga* a *'Ā'iša*, *Kamāl* a *Marjam*. Analýzou dominantních motivů pokračuje diplomantka v rozboru adaptace nenarativních prvků. Klíčovými tématy filmu jsou nacionalismus, víra a náboženství.

Poslední kapitola se zabývá formálními filmovými prostředky. Ačkoli filmová syntax není příliš inovativní, vyznačuje se několika zajímavými postupy. Hudba a zvuk představují významný formální prvek filmového díla. Také mizanscéna s herci, kostýmy, make-upem, scénou a osvětlením je pojmána jako tradiční filmový prostředek spojující film a divadlo.

Důležitou součástí předkládané diplomové práce je detailní rozbor filmových scén, na 19 stranách popisuje autorka exteriérové a interiérové záběry vytvářející místní a časový rámec pohybu protagonistů filmového díla.

Úvahy a podněty:

- 1) s. 28 – nepůsobí rušivě protiklad exteriérů připomínajících nízkorozpočtové kulisy a realistických interiérů zachycujících všechny detaily městského domu?
- 2) srovnání klíčových témat – nacionalismus, víra a náboženství – poukazuje na didaktické možnosti filmu, lze si představit film *Bajna 'l-qasrajn* jako umělecké dílo založené na neutrální naraci?
- 3) úvaha o metodách zachycujících nacionalistický patos v analyzovaném filmu (s. 55)
- 4) do určité míry lze relativizovat charakteristiku herců, neboť např. *Suhēr al-Bārūnī* či *'Abd al-Mun'im Ibrāhīm* byli velkými herci malých rolí, jimiž se zapsali do dějin egyptské kinematografie

Diplomová práce **Martiny Buchlové** *Metody imaginace v egyptském filmu* představuje hodnotnou původní studii opírající se o hlubokou znalost pramenů a odborné literatury. Je velkým přínosem v oblasti studia arabské / egyptské kinematografie a narativní tvorby. Text diplomové práce je napsán velmi erudovaně a čtivě.

Navrhuji hodnocení známkou „výborně“.

V Praze, 18. 6. 2011

Doc. PhDr. František Ondráš, PhD.,
vedoucí diplomové práce